

Broj:18/1-40-000241/20
Tuzla, 10.01.2020. godine

INFORMACIJA

o ostvarenim rezultatima deminiranja i uništavanja neeksplozivnih ubojitih sredstava na području Tuzlanskog kantona u 2019. godini

I Uvod

Zakonom o zaštiti ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/03, 22/06 i 43/10, u daljem tekstu: Zakon) u članu 48. propisano je da zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava, predstavlja jednu od 15 mjera zaštite i spašavanja.

Članom 86. navedenog Zakona precizirano je na šta se odnosi navedena odredba:

1. Zaštita od neeksplozivnih ubojitih sredstava (u daljem tekstu: NUS-a) je mjera koja se sastoji u pronalaženju, otkrivanju, označavanju, iskopavanju, prenošenju, utovaru, prevoženju, istovaru, privremenom skladištenju, deaktiviranju i uništavanju NUS-a, na svim područjima na kojima se nalaze ta sredstva.
2. Poslove koji se odnose na problematiku uklanjanja mina i NUS-a, vrše jedinice civilne zaštite za uklanjanje mina i NUS-a (u daljem tekstu: timovi za deminiranje) na način regulisan Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 5/02) te Standardom za uklanjanje mina i NUS-a u Bosni i Hercegovini i Standardnim operativnim procedurama uklanjanja i uništavanja NUS-a, koje donosi direktor Federalne uprave.
3. Mjere zaštite od NUS-a, iz stava 1. ovog člana, ne odnose se na sljedeća sredstva:
 - neeksplozivne diverzantsko-terorističke naprave koje su predmetom krivičnog djela ili prekršaja i spadaju u isključivu nadležnost organa unutarnjih poslova;
 - potrebe Oružanih snaga BiH u postupku uklanjanja i uništavanja upotrijebljenih, a neeksplozivnih ubojitih sredstava za vrijeme i poslije obuke i vježbi njezinih pripadnika, kao i NUS-a kojem je istekao rok upotrebe ili je nepouzdan pa ga treba uništiti;
 - otpadne tvari u proizvodnji naoružanja i vojne opreme privrednih društava koja se bave tim poslom.

Također je u članu 199. stav 2. propisano da:

„Za vršenje koordinacije poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a u kantonima i općinama nadležni su organi uprave za civilnu zaštitu i općinske službe civilne zaštite“.

U skladu sa navedenim zakonskim obavezama, Kantonalna uprava civilne zaštite je vršila koordinaciju poslova u oblasti deminiranja i uklanjanja NUS-a na području Tuzlanskog kantona.

Polazna osnova za realizaciju zadataka iz oblasti deminiranja bio je Plan deminiranja - Lista prioriteta deminiranja na području Tuzlanskog kantona za 2019. godinu, koju je sačinila Kantonalna uprava civilne zaštite na osnovu općinskih/gradskih planova za deminiranje sa utvrđenim prioritetima i uz tijesnu saradnju sa Regionalnim uredom BHMACH-a u Tuzli. Saglasnost na ovu Listu dala je Vlada Tuzlanskog kantona na svojoj redovnoj sjednici.

Realizacija zadataka na uklanjanju NUS-a obavljena je na osnovu prijava građana preko općinskih/gradskih službi civilne zaštite i MUP-a.

II Ostvareni rezultati na deminiranju i obilježavanju minskih polja i uništavanju NUS-a na području Tuzlanskog kantona

2.1. Deminiranje

Smanjen priliv donatorskih sredstava i ograničena sredstva u budžetima općina, gradova i Kantona bili su osnovni faktori koji su uticali na realizaciju projekata deminiranja koji su našli svoje mjesto u Planu - Listi prioriteta za deminiranje na području Tuzlanskog kantona u 2019. godini.

Nažalost, u nekim općinama i ona izdvojena odnosno planirana sredstva nisu implementirana zbog smanjenog interesa deminerskih kompanija za sudjelovanje u sufinansiranju i finansiranju projekata deminiranja.

Posljednji podaci sistematskog izviđanja za područje Tuzlanskog kantona opominju i u njima se kaže da još uvijek oko **78 miliona** metara kvadratnih ili **2,8%** površine nije sigurno za korištenje i vode se kao sumnjiva površina na zaostale mine, minskoeksplozivna i neeksplozivna ubojita sredstva. Općine Čelić, Kalesija, Sapna i Lukavac i dalje se vode kao najzagađenije sa najvećim procentom sumnjive površine u odnosu na ukupnu površinu općine.

Tokom 2019. godine godine su se provodile aktivnosti na novoj „Općoj procjeni miniranosti u BiH”, a konačne rezultate treba očekivati početkom naredne godine. Okončanjem ovoga posla doći će se do stvarno dostignutih rezultata i općoj slici kada su u pitanju sumnjive površine u Tuzlanskom kantonu

Zahvaljujući primjeni nove metode deminiranja **Land release – vraćanje površine** stvaraju se uvjeti za ubrzanje procesa deminiranja. Naime, pored dosadašnjih standardnih metoda deminiranja (**čišćenje i tehničko izviđanje**) ova nova metoda predstavlja osnovni koncept u budućem rješavanju minskog problema u BiH. Ovim pristupom se tehničko izviđanje i čišćenje provodi na efikasniji način. Bitna razlika u ovom pristupu, u odnosu na do sada korišteni, je prebacivanje težišta u rješavanju problema na netehničke metode izviđanja. Proces vraćanja površine zasniva se na prikupljanju i analizi svih informacija o miniranosti, pri čemu treba uzeti u obzir sve relevantne informacije vezane za šire područje, kao što su način ratovanja, tok ratnih dejstava, najčešće korištene mine, uobičajeni način postavljanja mina i sl. Zbog toga se kod primjene procesa vraćanja površine određuje šire područje, koje se sa stanovišta problema miniranosti može tretirati kao logična cjelina – MSP. To područje obuhvata jednu ili više minski ugroženih zajednica.

Sve relevantne činjenice govore da se samo uz primjenu ove nove metode može ubrzati proces deminiranja i dostići rezultati koji su planirani u novom dokumentu „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2018.–2025.”. Ovim dokumentom je planirano da do 2025. godine se potpuno eliminišu sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta će biti „eliminirana” kroz prevenciju zabrane kretanja.

Na realizaciji projekata deminiranja, pored timova civilne zaštite i deminerskih timova OS BiH, bilježimo angažman domaćih i stranih kompanija i organizacija kao što su: Norveška narodna pomoć „NPA“, UG „Demira“, „Provita“, Stop mine“.

Posebno treba istaći angažman deminerske kompanije „MAG“ koja je bila angažirana na velikom projektu „MSP Orahovica“ na području općine Lukavac.

2.1.1. Rezultati deminerskih timova civilne zaštite

Izvorna zadaća ovih timova je pregled i čišćenje vitalnih objekata i poljoprivrednog zemljišta, čime se obezbjeđuju uvjeti za održivi povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva, na području TK i korištenje prirodnih resursa u svrhu razvoja lokalnih zajednica.

Prvi puta od formiranja timova Federalne uprave civilne zaštite nijedan tim nije imao aktivnosti na području Tuzlanskog kantona. Deminerski tim civilne zaštite Tuzla „B“ cijeli period je bio angažiran na deminiranju prioriternih zadataka na području FBiH po zahtjevu Vlade FBiH i Instituta za traženje nestalih osoba.

Planom za narednu godinu je predviđeno da deminerski tim civilne zaštite Tuzla „B“ odmah nastavi započeti projekat „Lisača 1“ na području općine Kalesija.

Tabela 1: Pregled deminiranih projekta u izvedbi tima civilne zaštite Tuzla „B“ u 2019. g.

R/b	Općina	Lokalitet	Namjena	Metoda rada	Površina (m ²)
1.	Kalesija	Lisača 1.	Šumsko-poljoprivredno zemljište	T I	U procesu
U k u p n o:					80.969,83

Računajući period od osnutka timova civilne zaštite za deminiranje terena uz pomoć Mašinskog, POEK i PLANT tima FUCZ, deminirana je površina terena od **3.014.663,13 m²**.

2.1.2. Rezultati deminerskih timova Oružanih snaga BiH

Tokom 2019. godine na području Tuzlanskog kantona timovi OS BiH imali su izuzetno značajan angažman na projektima deminiranja. Posebno treba istaći da su deminerski timovi OSBiH trenutno angažirani na velikom deminerskom zadatku „MSP Gojčin“ na području općine Kalesija gdje je predviđeno da se novom metodom deminiranja „tehničko izviđanje kroz ciljanu i sistematsku istragu – vraćanje površine“ tretira površina terena od 2.383.000,00 m².

Realizacija ovoga projekta je pri samom kraju.

Tabela 2: Pregled deminiranih projekta u izvedbi timova OS BiH, po općinama/gradovima TK u 2019. godini

R/b	Općina/grad	Lokalitet	Namjena	Metoda rada	Površina (m ²)
1.	Kalesija	MSP „Gojčin – Vis“	Infrastruktura, poljoprivredne površine, šume, pašnjaci i sl.	C I – S I	1.000.000,00
2.	Kalesija	Lisača - pristupni put	Šuma, pašnjaci	T I	59.716,00
3.	Gradačac	Ledenice D. - Bijeljovina	Poljoprivredno zemljište	T I	103.748,00
4.	Gradačac	Novalići	Poljoprivredno zemljište	T I	34.880,23
5.	Gradačac	Novalići - Uvale	Infrastruktura i poljopr. zemljište	T I	12.880,41
6.	Sapna	Sapna - Kraljevići	Šumsko/poljopr. zemljište	Čišćenje/T I	125.420,00
7.	Banovići	Podgorje	Šumsko/poljopr. zemljište	Čišćenje/T I	40.000,00
8.	Gradačac	Vučkovci	Poljoprivredno zemljište	T I	16.522,50
U k u p n o:					1.393.167,14

Od početka izvođenja operacija humanitarnog deminiranja timovi OS BiH su na području Tuzlanskog kantona deminirali površinu od **8.165.409,08 m²**.

2.1.3. Donatorsko deminiranje

Kao i svih prethodnih godina deminiranje u najvećoj mjeri ovisi od donatorskih sredstava koja se direktno ili preko Međunarodnog fonda za deminiranje i pomoć žrtvama od mina (ITF) implementiraju u BiH.

Najveći donatori su Vlade SAD, Njemačke, Norveške, Japana i dr. Nažalost, primjetno je da učešće donatorskih sredstava zadnjih godina je u stalnom opadanju. Otvaranje novih žarišta u svijetu odvodi donatore na druge, njima interesantnije dijelove svijeta. Očigledno da je došlo vrijeme za aktivnije uključivanje domaćih resursa na svim razinama vlasti (posebno državnih).

U narednoj tabeli je dat pregled projekata koji su deminirani na području TK u 2019. godini koristeći ova donatorska sredstva. Neki od navedenih projekata su **dijelom sufinansirani** iz općinskih budžeta (Banovići, Kalesija i Lukavac).

Tabela 3: Pregled projekata deminiranih donatorskim sredstvima

R/b	Općina/grad	Lokalitet	Namjena	Izvođač	Metod rada	Površina (m ²)
1.	Lukavac	MSP Orahovica	Šuma, pašnjaci	MAG	CI – SI	2.138.000,00
2.	Lukavac	Šikulje-Smoluća Kota Vis	Šuma, pašnjaci	Demira	T I	45,090,85
3.	Lukavac	MZ Orahovica Modra stijena	Šuma, pašnjaci	Demira	T I	19.036,12
4.	Teočak	Prist. put za Jezero Snježnica	Infrastruktura	Provita	Čišćenje	4.469,00
5.	Tuzla	Divkovići	Šuma, livade	NPA	Čišćenje/T I	14.029,00
U k u p n o:						2.220.624,97

2.1.4. Ukupni rezultati deminiranja

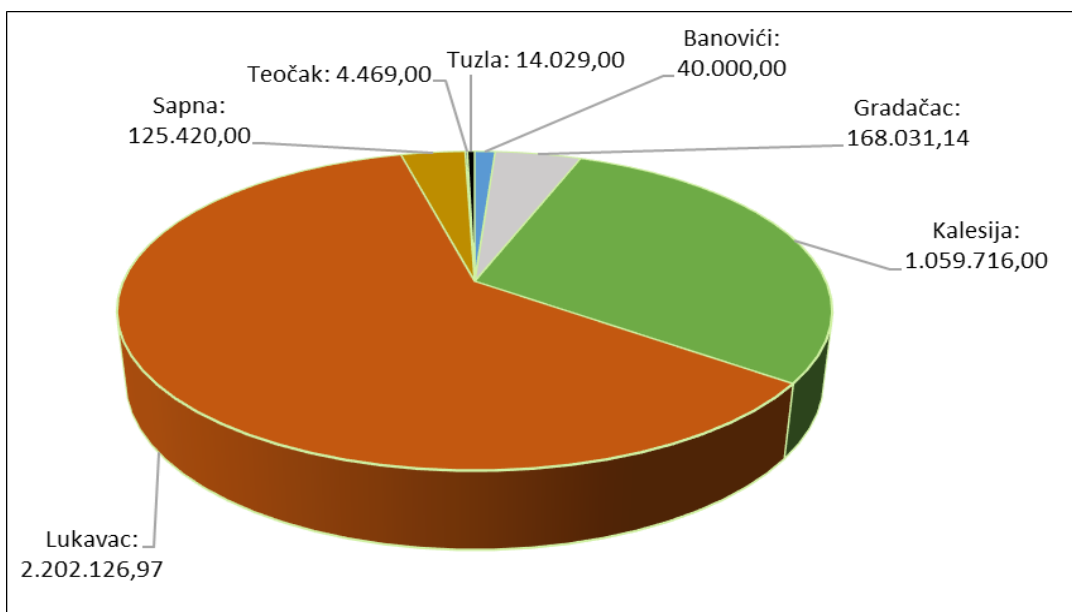
Tokom deminerske sezone 2019. okončano je 12 projekata, a 2 su konzervirana i biće nastavljena naredne godine. Uz primjenu sve tri metode deminiranja (čišćenje, tehničko izviđanje i vraćanje površine kroz ciljanu i sistematsku istragu) ukupno su deminirane slijedeće površine (Tabela 4):

Tabela 4: Broj realiziranih projekta po metodi rada sa ukupno deminiranim površinama

Metod rada – deminiranja	Broj projekata	Deminirana površina (m ²)
Čišćenje	3	40.027,62
Tehničko izviđanje	8	435.764,49
Vraćanje površine (CI i SI)	2	3.138.000,00
U k u p n o:	13	3.613.792,11

2.1.5. Pregled deminiranih površina po općinama u toku 2019. godine

Kada je u pitanju ostvareni rezultat deminiranja po općinama/gradovima može se konstatirati da je prisutna neravnomjernost u zastupljenosti jer još uvijek prednost imaju projekti na općinama/gradovima Kalesija, Gradačac i Lukavac gdje konfiguracija terena omogućava angažiranje deminerskih mašina čime se povećava produktivnost i brži završetak deminerskih radova.

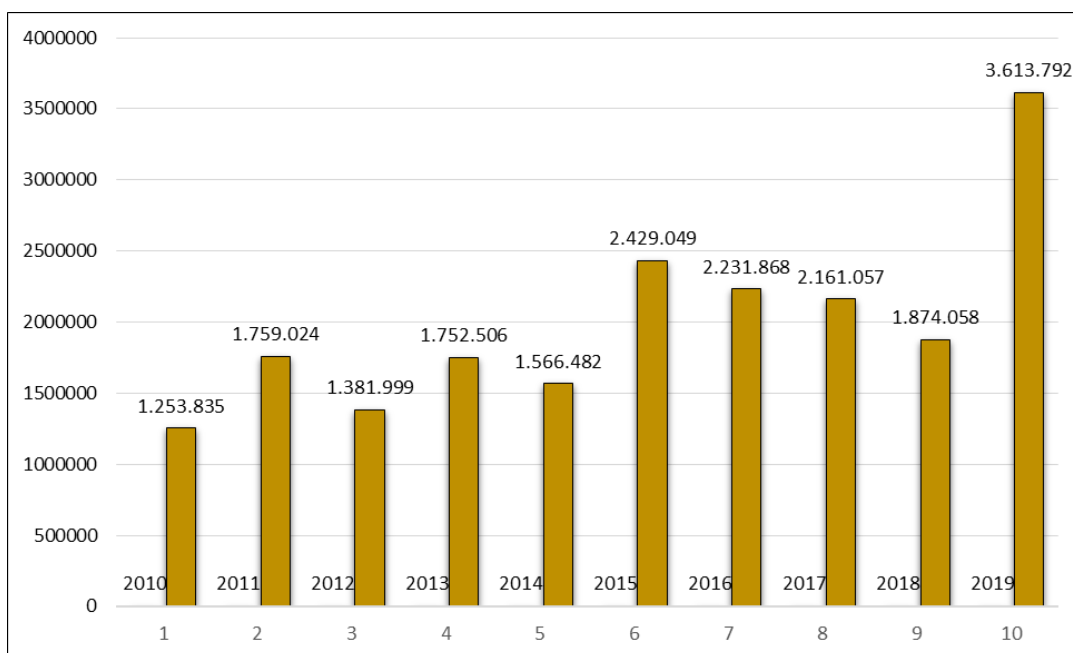

Grafikon 1: Pregled deminiranih površine po općinama TK u 2019. godini
(Ukupno deminirano: 3.613.792,11 m²)

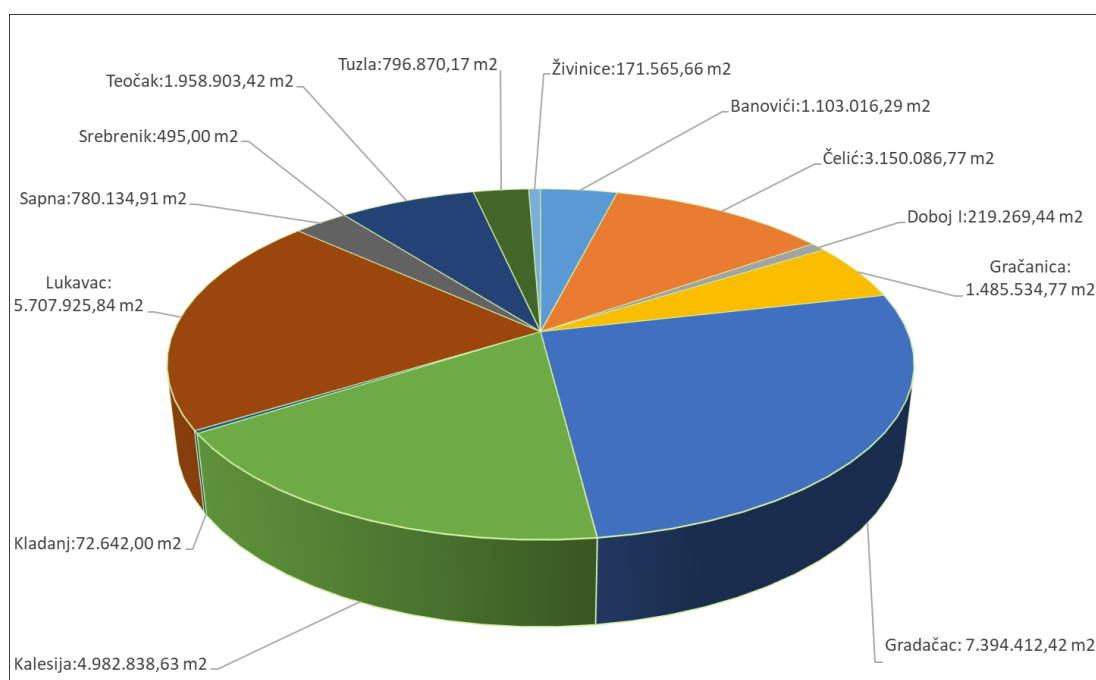
2.1.6. Sveukupno ostvareni rezultati deminiranja na području TK (1997-2019)

Prema podacima koje zajednički evidentiraju Kantonalna uprava, općinske/gradske službe civilne zaštite i Regionalni ured BHMAC-a od početka izvođenja humanitarnog deminiranja (1997. g.), uz primjenu svih metoda deminiranja (čišćenje, tehničko izviđanje i vraćanje površine kroz CI i SI) do danas deminirana je površina terena od **27.823.695,32 m²**.

U narednim grafikonima dat je prikaz ostvarenih rezultata deminiranja po godinama i općinama/gradovima od početka izvođenja humanitarnog deminiranja na području Tuzlanskog kantona.

Grafikon 2: Pregled deminiranih površina po godinama na području TK
(Ukupno: 1997.- 2019. godina – 27.823.695,32 m²)

Grafikon 3: Pregled deminiranih površina po općinama na području TK (Ukupno: 1997.- 2019. godina – **27.823.695,32 m²**)

Sukladno novousvojenom dokumentu „Strategija protuminskog djelovanja BiH za period 2018. – 2025.” čiji je osnovni cilj do 2025. godine potpuno eliminisati sumnjive površine I i II kategorije, a III kategoriju prioriteta „eliminirati” kroz prevenciju zabrane kretanja i ostvarene rezultate na deminiranju do današnjeg dana, teško je povjerovati da će zadati rok biti ispoštovan. Zahvaljujući uvođenju nove metode deminiranja „vraćanje površine – Land realise” koja je zakonski potpuno regulirana i ostvarenim rezultatima uz primjenu ove metode svakako da će proces deminiranja biti ubrzan i čime je znatno povećana mogućnost približavanja ka konačnom cilja koji predviđa Strategija.

2.1.7. Obilježavanje minskih polja

Pored trajnog i polutrajnog obilježavanja sumnjivih površina u sklopu projekata koji su bili predmet izvođenja deminerskih radova, ove godine su provedene intenzivne aktivnosti na provjeri postojanja ranije postavljenih znakova upozorenja, kao i postavljanje novih. Ovaj posao se izvodi u sklopu donošenja nove Procjene ugroženosti od mina u BiH. Na ovom zadatku su bili angažirani svi subjekti u deminerskoj zajednici, a posebno BHMACH, deminerski timovi OS BiH, NPA i pripadnici službi civilne zaštite na svim nivoima vlasti. Procjenjuje se da je na području TK postavljeno oko **2.000** novih znakova upozoravanja na opasnost od mina i NUS-a. Na području Grada Gračanica i općine Kalesija okončani su radovi na obilježavanju cjelokupnog teritorija. Sa žaljem se mora konstatirati da je i dalje jako prisutan trend otuđivanja upozoravajućih znakova od strane neodgovornih osoba.

2.2. Uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava

Tokom 2019. godine pripadnici „A” tima civilne zaštite, kao jedine organizirane grupe osposobljene i opremljene za izvođenje poslova preuzimanja, prevoženja, privremenog skladištenja i uništavanja NUS-a, odradili su preko 250 zadataka.

Pored prostora Tuzlanskog kantona ovi poslovi su obavljani i na dijelu Zeničkodobojskog i Posavskog kantona.

Zbog čestog angažmana pripadnika tima u sklopu ronilačkih aktivnosti (obuka, potrage i sl.) određen broj hitnih zadataka odradili su i pripadnici KDZ tima MUP TK. Svi ovi zadaci su odrađivani uz tijesnu saradnju sa općinskim/gradskim službama civilne zaštite i Ministarstvom unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona.

U tabelama 5 i 6 dat je pregled neutralisanog NUS-a po vrsti i količini.

Tabela 5: Pregled uništenog NUS-a po vrsti i količini

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Ukupno
Municija manjeg kalibra	kom	5.232
Municija većeg kalibra	kom	28
Ručne bombe – razne	kom	201
Projektili – razni	kom	41
Pješadijske mine	kom	124
Tenkovske mine	kom	4
Tromblonske mine	kom	32
„Osa“, „Zolja“, „Munja“	kom	5
Upaljači – razni	kom	12
Avio bombe	kom	0
Kasetne bombe-zvončići	kom	0
Ostalo (okviri, kapisle)	kom	29
U k u p n o:	kom	5.708

Tabela 6: Pregled uništenog eksploziva i pirotehničkih sredstava

Naziv sredstva	Jedinica mjere	Ukupno
Eksplozivi – razni	kg	1,00
Pirotehnička sredstva i petarde	kom	412

2.3. Nesreće od mina i NUS-a

Prema zvaničnim podacima BHMAC-a, u periodu od 1996. do kraja 2019. godine, u BiH je od mina stradalo 1.766 osoba. Od toga je smrtno stradalo 619, a teže i lakše ranjeno 1.147 civilnih osoba. Pored stradanja civilnih osoba bilježimo i znatan broj nastradalih deminera tokom izvođenja deminerskih radova. Smrtno su stradala 52, a teže i lakše 70 deminera.

Tokom 2019. godine na području TK **nije** zabilježeno stradanje civila ni životinja od zaostalih mina i NUS-a.

Prema podacima sa kojima raspolaže Kantonalna uprava civilne zaštite Tuzla, od potpisivanja Dejtonskog sporazuma, dogodilo se preko 200 minskih nesreća, na području svih općina Tuzlanskog kantona, u kojima je **smrtno stradalo 122**, a teže i lakše je ranjeno 136 osoba.

Sve civilne nesreće desile su se, uglavnom, u obilježenim područjima, te da su najčešći razlozi koji dovode do nesreća nepoštivanje minskih upozorenja i svjestan ulazak u sumnjiva područja zbog lova ili sječe šume.

III Zaključna razmatranja

Na osnovu rezultata ostvarenih na poslovima deminiranja i uništavanja NUS-a na području TK u toku 2019. godine može se zaključiti slijedeće:

1. U toku 2019. godine, uz primjenu svih metoda deminiranja (čišćenje, tehničko izviđanje i vraćanje površine kroz sistematsko i ciljano izviđanje minsko sumnjive površine), deminirana je površina od 3.613.792,11 m².
2. Prilikom odabira i utvrđivanja prioriteta deminiranja prednost su imali projekti kojima su stvarani uvjeti za povratak izbjeglog i raseljenog stanovništva i život u sigurnom okruženju kao i deminiranju infrastrukturnih objekata i poljoprivrednih površina.
3. Na području Tuzlanskog kantona još uvijek se kao sumnjiva površina vodi oko 78 miliona m² ili 2,8 % od ukupne površine kantona.
4. Ostvareni rezultati na deminiranju u toku ove godine na području TK se mogu ocijeniti kao zadovoljavajući. Naime, primjenom nove metode deminiranja stvorena je mogućnost znatnog ubrzavanja procesa deminiranja i „oslobađanja“ velikih površina od mina i NUS-a.
5. Tokom 2019. godine na području TK nije zabilježena nijedna minska nesreća i minski incident.
6. Podatak da je tokom godine uništena količina minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava u iznosu od blizu 6.000 komada, te sveprisutna pojava svakodnevnog prijavljivanja istih, ukazuje da još uvijek ima veliki broj ovih sredstava. Zahvaljujući djelovanju tima civilne zaštite Tuzla „A” ova sredstva su na vrijeme i bezbjedno preuzeta, prevezena i uništena.

v.d. D i r e k t o r

Zoran Jovanović